

УДК 373.3.011"197"(091)(477)

ФОРМУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ У 70-Х РОКАХ ХХ ст.

Світлана Смолюк, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, вул. Винниченка, 30, +38(0332)724233, svetlanasmoluk@gmail.com;

У статті обґрунтовано особливості формування розвивального освітнього середовища в початковій школі України у 70-х роках ХХ ст. Автором досліджено, що в окреслений період державою декларувались прогресивні стратегії щодо підвищення якості освіти, реалізації її виховувальної функції у педагогічному процесі, однак вирішення поставлених завдань здійснювалося на тлі ідейно-комуністичної спрямованості, формування фізично здорової та дисциплінованої (слухняної) людини для розбудови суспільства, продуктивної праці в економічному та сільськогосподарському секторі господарства країни. Значно менше уваги приділялось індивідуалізації навчання й виховання, розвитку творчості учнів та ініціативи. Виявлено, що в 1970-х роках освітня політика в країні спрямовувалась на створення відповідного предметно-просторового середовища в початковій школі. Акцентовано на інтенсивному забезпеченні шкіл технічними засобами навчання, облаштуванні шкільних кінотеатрів для реалізації, відповідності естетики інтер'єру критеріям ідейно-політичної спрямованості.

Ключові слова: розвивальне освітнє середовище, початкова школа України, предметно-просторе середовище школи, естетичне середовище.

Актуальність проблеми. В умовах розроблення Державних стандартів початкової освіти України актуальною постає проблема компетентісно орієнтованого навчання, забезпечення особистісно значущого виховання, виявлення та реалізацію здібностей школяра. Тому на часі вивчення прогресивного вітчизняного та зарубіжного досвіду оновлення змісту, методів і форм роботи вчителя початкових класів. Особливої гостроти набуває проблема формування освітнього середовища, здатного опосередковано й системно впливати на розвиток особистісних цінностей дитини на основі її життєвого досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема становлення розвивального освітнього середовища в навчальних закладах різних типів, у т.ч. початкової школи, в різних аспектах відображена в наукових працях педагогів

минулого й сучасності. Для нашого дослідження вартісними є ідеї щодо сенсорного розвитку молодшого школяра (Я. Коменський, І. Песталоцці, К. Ушинський, С. Русова, В. Сухомлинський та ін.), стимулювання пізнавальних інтересів учнів (Н. Бібік, О. Біда, О. Савченко, Б. Скоморовський), особистісно орієнтованого навчання й виховання учнів (Ш. Амонашвілі, І. Бех, Т. Гуменникова, О. Пехота, І. Якиманська та ін.), особистісно-діяльнісного підходу щодо організації педагогічного процесу (Г. Балл, О. Киричук, Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалка та ін.), соціокультурного розвитку дітей і молоді, етновиховання в початковій школі (О. Будник, М. Стельмахович, О. Сухомлинська, Г. Тарасенко); інноваційної діяльності вчителя (О. Комар, О. Мариновська, Л. Подимова, О. Пометун), реалізації розвивальної функції навчально-виховного процесу в початкових класах (В. Бондар, М. Вашуленко, Я. Кодлюк, С. Мартиненко, О. Матвієнко, О. Отич, О. Федій, Л. Хомич та ін.).

Мета статті – обґрунтувати особливості становлення розвивально-освітнього середовища вітчизняної початкової школи у 1970-х роках.

У вивченні розвивального освітнього середовища нами виокремлено конкретний історичний період (70-ті рр. ХХ ст.), що характеризується багатогранністю підходів до оновлення педагогічної діяльності, а зокрема переходом початкової школи на новий зміст і тривалість навчання у супроводі посилення інформативності, розвивального спрямування навчально-виховного процесу. Натомість розуміємо, що таке бачення освіти в окреслений період є лише наслідком, результатом тих заходів, які були реалізовані на основі прийнятих освітніх нормативних документів у 60-ті роки. Так, аналіз архівних матеріалів засвідчує про те, що, беручи за основу вказівки ХХІІ з'їзду КПРС, Програму партії та матеріали ідеологічних нарад, «більшість вчителів шкіл працювала ідейно-цілеспрямовано, науково, маючи на меті процес навчання зробити виховуючим, наближеним до життя...» [18].

Завдання, над здійсненням яких повинно було працювати Міністерство освіти Української РСР наприкінці 60-х – початок 70-х років (затверджені Колегією МО УРСР 12.1.2.1961 р.), включали такі основні напрями діяльності:

здійснення загальної обов'язкової середньої освіти; створення умов, що забезпечуватимуть високий рівень освіти і виховання підростаючого покоління; суспільне виховання дітей; розвиток педагогічної науки. А тому до навчально-виховної роботи учителів шкіл висувались наступні вимоги: виокремлення основних шляхів піднесення ефективності уроку у руслі Закону про освіту; виховання самостійності учнів при виконанні трудових завдань; поліпшення змісту освіти у школах; розвиток в учнів умінь самостійно оволодівати знаннями, уміннями та навичками; шляхи забезпечення практичного засвоєння ними теоретичних знань; активізація навчальної діяльності [9, с.3].

Вище означене дає підстави стверджувати, що розвиток особистості дитини на той час був однією з актуальних проблем [1, с.190]. Зокрема партія та уряд прагнули підійти до питання навчання і виховання зростаючого покоління якомога ширше, включаючи усі грані, можливості, чинники впливу. Віддзеркаленням цього є III Розділ Завдань Міністерства освіти УРСР «Створення умов, які забезпечують високий рівень освіти і виховання підростаючого покоління». Особливо цінними, на наш погляд, є наступні його напрями: 1) забезпечення всебічного і гармонійного розвитку особистості у процесі навчання та праці [2, с.17]; 2) розробка питань про перспективні лінії удосконалення системи освіти у зв'язку з розширенням науки й техніки; 3) взаємозв'язок потреб і здібностей дітей [3, с.3]; 4) творче використання передового педагогічного досвіду, педагогічної спадщини на етапі розвитку теорії і практики освіти та виховання [5, с.24]; 5) розширення умов розвитку учнів у процесі навчання та праці; 6) налаштування взаємозв'язків школи, сім'ї та інших навчально-виховних закладів у суспільному вихованні [6, с.172]; 7) фізичне виховання і розвиток підростаючого покоління; 8) естетичне виховання молоді, формування естетичних смаків, почуттів потреби перетворення; 9) формування у дітей та молоді моральних якостей будівника комунізму; 10) формування якостей поваги до навчання, праці, інших людей; дружби народів.

Постановою Ради Міністрів УРСР «Про деякі заходи по зміцненню навчально-матеріальної бази шкіл у сільській місцевості» (12.06.1971 р.), наказами Міністерства освіти УРСР щодо навчально-виховної роботи у школах республіки було ухвалено провести заходи, що сприятимуть створенню комфортних умов розвитку кожного учня. Такими було визнано: виховання на традиціях радянського народу, формування ідейних переконань, відданості Батьківщині; поліпшення викладання дисциплін з метою проведення навчального процесу відповідно до рівня сучасних наукових знань, вимог науково-технічного прогресу; необхідність вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів [4]; особливу увагу приділяти фізкультурі, вихованню високих морально-вольових якостей учнів; упроваджувати у школах самообслуговування, трудове виховання; поліпшення справи спортивно-масової роботи; систематично знайомити учнів із найважливішими подіями суспільно-політичного життя, проводити лекції, бесіди, читання, конкурси та зустрічі з передовиками виробництва, учасниками війни; формувати атеїстичні погляди школярів тощо [17, с.30].

Отже, надаючи чільного місця у освітній політиці проблемі розвитку особистості, Міністерство освіти УРСР мало метою створення таких умов (освітнього середовища), які б якомога ефективніше сприяли розвитку здібностей, талантів підростаючого покоління. А тому визначальною особливістю даного періоду було вивчення та упровадження у практику роботи шкіл передового педагогічного досвіду («Психолого-педагогічні умови удосконалення загальноосвітньої підготовки учнів», «Наукові основи удосконалення змісту, форм і методів навчання», «Наукові засади удосконалення наявних і створення нових підручників», «Поліпшення навчально-матеріальної бази освітніх закладів», «Розробка програми радіо-, телепередач та уроків, а також тематики необхідних кінофільмів, діафільмів», «Організація спеціальних телецентрів для передач уроків за програмою Міністерства освіти УРСР», «Створення у школах дитячих ігрових

майданчиків, читалень, технічна оснащеність кабінетів, навчальних майстерень» та інше) [9, с.105].

У кращих школах республіки склалася чітка, ідейно спрямована й науково обґрунтована система виховної роботи; вміло використовувались педагогами виховні можливості, що закладались у навчальних предметах; повністю здійснювався Закон про загальне обов'язкове навчання; створювались відповідні умови для успішного навчання учнів (групи продовженого дня) [15, с.2]. Водночас значна увага була приділена формуванню *позанавчального освітнього середовища*.

У низці наказів, звітів Міністерству освіти УРСР обласних відділів народної освіти України наголошувалось на основних завданнях педагогічної діяльності вчителів, як-от: обмін передовим педагогічним досвідом, аналіз навчальних планів, програм і підручників, підведення підсумків методичної роботи за минулі навчальні роки з метою глибинного вивчення стану і заходів щодо подальшого підвищення якості знань і успішності учнів, а отже їх розвитку [8, с.103]. За такого підходу, розуміємо, що мета навчання і виховання дітей у школі зводились до становлення, розвитку високоосвіченої, свідомої і активної особистості, трудівника суспільства; залучення до посильної суспільно-корисної та продуктивної праці, а отже це потребувало пошуку шляхів підвищення навчально-виховної роботи. З-поміж основних напрямів виховання виокремлювались: трудове, моральне, естетичне та фізичне, які слід було поєднувати із практикою діяльності школярів. На особливу увагу заслуговувало й те, що підсилювалось значення навчання, подолання його відриву від життя [7, с.2].

Як бачимо, в окреслений період державою декларувались прогресивні стратегії щодо підвищення якості освіти, реалізації її виховувальної функції у педагогічному процесі, однак вирішення поставлених завдань передбачалось здійснювати на тлі *ідейно-комуністичної спрямованості, формування фізично здорової та дисциплінованої (слухняної) людини для розбудови суспільства, продуктивної праці в економічному та сільськогосподарському секторі*

господарства країни. Значно менше уваги приділялось індивідуалізації навчання й виховання, розвитку творчості учнів та ініціативи.

У руслі нашого дослідження цікавими видаються рішення та ухвали Ради по народній освіті про те, що «для проведення експериментальної роботи в I-IV класах слід забезпечити відповідну навчально-матеріальну і практичну підготовку дітей до навчання у школі...» [14, с.6]. Зокрема районними (міськими), обласними відділами народної освіти УРСР були окреслені пропозиції Міністерству освіти УРСР, що мали на меті виокремити основні шляхи поліпшення роботи кожного освітнього закладу країни. Такий підхід означав, що діяльність освітнього закладу повинна базуватися не лише на добре укомплектованій навчально-матеріальній базі школи, а й у першу чергу на високому ідейно-моральному, професійному, науковому рівні педагогів та учнів; створенні сприятливої атмосфери для навчання, виховання та розвитку підростаючого покоління (передусім ідеться про просторово-предметне середовище школи). З іншого боку, однією з пропозицій відділів народної освіти була потреба систематичного удосконалення форми спільної роботи школи і сім'ї у вихованні учнів, навчання батьків правильному вихованню дітей у родині і підвищення почуття їх відповідальності за виховання власних дітей [13, с.18], що, своєю чергою, уможливило створення такого середовища, у якому позитивно розвиватиметься, навчатиметься і виховуватиметься особистість.

У контексті формування *предметного освітнього середовища навчального закладу* інтенсивно використовувалась кабінетна система навчання. Так, приміром, у тій же доповідній записці МО УРСР відзначалось, що у середніх школах Баштанської області працює 16 навчальних кабінетів, що загалом забезпечували раціональне й повне використання технічних засобів навчання, наочні посібники за мінімальних витрат часу на підготовку до уроку; учням шкіл продемонстровано більше діа- та кінофільмів, загалом 630 та 390, що зросло порівняно з минулим навчальним роком у 5 разів (близько 125 діафільмів, 21 кінофільм) [13, с.107]. Таке створення й перехід навчання на

кабінетну форму були передбачені Постановою бюро КП України «Про створення в школах кабінетів технічних засобів навчання (ТЗН) та ефективного використання їх у навчально-виховній роботі», яка наголошувала, що навчально-виховний процес повинен бути перебудований не лише у питаннях етики та естетики шляхом збільшення кількості гуртків художньої самодіяльності, а й всієї системи виховної роботи [12].

Таким чином, важливим аспектом у становленні освітнього розвивального середовища школи було спрямування на *інтенсивне забезпечення шкіл технічними засобами навчання, облаштування шкільних кінотеатрів* для реалізації, передусім, виховувальної функції навчання в руслі ленінської ідеології. Водночас у школах створювались куточки бойової слави, зали, кімнати, музеї, що мали на меті формування ідейних переконань, стійкої комуністичної моралі учнів, розширення їх світогляду та поінформованості, надання взірців для наслідування з життя та праці відомих людей.

Важливо, що впродовж 70-х років ХХ ст. значного поширення набуло питання щодо *підвищення якості викладання та засвоєння знань з російської мови та літератури*. Так, приміром у Рішенні Колегії Міністерства освіти УРСР «Про стан викладання російської мови та літератури на рівні знань учнів по даних предметах в загальноосвітніх школах Сумської області» (28.11.1972 р.) були подані результати перевірки щодо виконання заходів Міністерства освіти УРСР, спрямованих на поліпшення якості знань учнів з російської мови, які мали сприяти підвищенню ідейно-теоретичного і методичного рівня її викладання за новою програмою [16, с.252]. Всі ці вимоги декларували основне завдання педагогів – прищеплення учням прагнення збагачувати словниковий запас і культуру мови, підвищувати загальний культурний рівень, але шляхом не рідної, а передусім, російської мови, яку учні інтенсивно вивчали вже в початковій школі. Такі заходи здійснювались планомірно в аспекті *інтернаціонального виховання учнів*.

Ідеї всебічного розвитку особистості мали своїм підґрунтям не лише певний рівень знань дитини, а й розвиток її творчого потенціалу. Однак це

здебільшого стосувалося лише предметів мистецького циклу, що передбачало розвиток образного мислення, творчої уяви, винахідливості учнів та ін. Видається важливим, що на даному етапі ураховувались вікові та фізіологічні особливості молодших школярів (готовність сприймати, цікавість, природна допитливість, активність, прагнення випробовувати себе), які необхідно було розвинути. Так, у вимогах щодо перевірки (на допомогу інспектору) знань учнів початкових класів йшлося про те, що «музичне виховання у школі має велике значення для художнього і морального виховання учнів, допомагає виховувати їх у дусі комуністичної моралі, радянського патріотизму, дружби народів і пролетарського інтернаціоналізму, виховує в них любов до музики, мистецтва...» [10, с.30].

В початковій освіті особливу увагу було приділено питанням активізації *адаптивної функції середовища школи*. У цьому сенсі навчально-виховний процес був спрямований формувати не лише особистість, людину – трудівника, будівника комунізму, а й розумово розвинуту, здатну адаптуватись до виробничого процесу в суспільстві. Постанова Колегії МО Української РСР «Про часткову зміну і удосконалення трудової підготовки учнів у школах УРСР» (27.05.1966 р.) розглядала необхідність посилення трудового виховання у процесі вивчення основ наук, трудового навчання, позашкільної роботи, залучення дітей до суспільно-корисної і продуктивної праці, налагодження співпраці з сім'ями учнів щодо покращення виховання за межами школи. З огляду на це, було ухвалено посилити трудове виховання на уроках ручної праці, праці на пришкільних ділянках, заняттях у шкільних майстернях, під час екскурсій та подорожей, роботи у гуртках, суспільно-корисній праці, самообслуговуванні молодших школярів [11, с.64]. Як бачимо, акцентування у навчанні й вихованні зростаючої особистості здійснювалося головним чином на підготовці їх до активної та сумлінної праці на благо суспільства, безвідмовного виконання професійних функцій у майбутній діяльності.

У 70-х роках завершується перехід до трирічної початкової школи. В основних нормативних документах, урядових постановах, директивних листах

та вказівках Міністерства освіти Української РСР на даний період були чітко виокремлені основи всебічного розвитку особистості в дусі комуністичної моралі, де людина поставала як свідомий, розумово й фізично розвинений громадянин, з стійкими ідеологічними поглядами і переконаннями, високою комуністичною мораллю, світоглядом, щирими почуттями до дружніх народів.

У контексті нашого дослідження вартісними є *ідеї формування освітнього розвивального середовища в позаурочній та позашкільній роботі з молодшими учнями*. 70-ті роки ХХ століття характеризуються не лише переходом початкової школи на новий зміст, а й *розвивальним спрямуванням навчального матеріалу*, а отже розгортанням комплексного дослідження навчальної книги. Робота щодо збільшення шкільних бібліотек необхідною кількістю книг і підручників була в цей час досить актуальною. Проте, якщо у повоєнний час (1945–1950 рр.) книг не вистачало, то, починаючи з 60-х років ХХ ст., книга розглядалась як інструмент самоосвіти для учня, так і для вчителя, як засіб ефективного навчання і виховання.

Міністерство освіти УРСР констатувало, що книжкові фонди в окремих школах країни не впорядковані, особливо гостро стояла проблема із забезпеченням необхідними літературними матеріалами молодших школярів. Особлива увага зверталась на індивідуальне керівництво дитячим читанням (особливо учнів початкової школи), вивченню інтересів і запитів дітей молодшого шкільного віку, популяризації кращих зразків нової дитячої літератури [8, с.103]. Це ще раз підтверджує, що на школу покладалась відповідальна місія – не тільки навчання і виховання особистості, а й створення усіх необхідних умов для її розвитку. На наш погляд, вище означене підтверджує певний прорив до нової якості освіти на той період часу. Ідеї популяризації дитячої книги, формування читацької культури учнів можливе за умови створення належного розвивального середовища в школі, що актуальним є і в наш час, коли кількість якісних дитячих україномовних книг щороку зменшується, як і бажаючих учнів їх читати.

Таким чином, початкова школа 1970-х років вирізнялась акцентуванням уваги на вихованні *особистості талановитої, творчої*, позаяк організовувала широку *пропаганду комуністичної моралі*, огляди, конкурси, систематичні змагання між учнями та школами; активізувала діяльність рад з *естетичного виховання* учнів при районних (міських) відділах народної освіти та художніх рад при школах; постійно забезпечувала систему художньо-виховних заходів в естетичному вихованні учнів відповідно до Листа Міністерства освіти УРСР «Основні вимоги до естетичного виховання в школах і позашкільних установах республіки»; докладала зусиль до ефективного військово-патріотичного виховання, задля чого організувались виставки картин на задану тематику, облаштувати спортивні (ігрові) майданчики для занять дітей; здійснювався систематичний контроль за художнім оформленням закладу як одним із чинників впливу на загальний розвиток особистості [12, с.141].

Висновки. Враховуючи особливу пластичність психіки молодших школярів, їх відкритість, емоційність, це згадані вище заходи мали неабияке значення у створенні належних умов навчання, виховання та розвитку. Міністерство освіти УРСР звертало увагу на те, що усі вище означені показники не лише формували естетичні смаки дітей, а й безпосередньо впливали на загальний їх психічний та фізичний стан, високу культуру, працездатність під час уроків, розвиток розумових сил і творчих здібностей, бажання навчатись та відвідувати школу загалом. Це є свідченням того, що в окреслений період освітня політика спрямовувалась на створення відповідного *предметно-просторового середовища в початковій школі*, яке б сприяло реалізації завдань навчання і виховання. Власне навіть *естетика інтер'єру повинна була відповідати критеріям ідейно-політичної спрямованості*. Однак значно менше уваги приділялося соціально-комунікативному чи духовно-моральному середовищу школи. Спрямованість зусиль держави на створення умов для всебічного розвитку особистості зумовила проблеми посилення виховної роботи з дітьми на уроках та в позаурочній діяльності початкової школи, створення позитивного мистецького освітнього середовища, в т. ч.

естетизація інтер'єру навчального закладу; стимулювання інтересу до фізичної праці, орієнтацію на обов'язкове здобуття робітничої професії з метою ефективної адаптації в суспільстві. Всі позитивні перетворення в освітній сфері цього періоду здійснювалися на ідейно-політичному тлі формування науково-атеїстичного світогляду молодших учнів.

Бібліографія

1. ЦДАВОВУ. – Ф. 166, оп. 15, спр. 4606. – Т. 4, 197 арк. Директивні вказівки облвно по методичній роботі на 1964-65 н.р.
2. ЦДАВОВУ. – Ф. 166, оп.15, спр. 7611, 62 арк. Довідки інспекторів Управління про перевірку стану виконання Постанови Ради Міністрів УРСР від 9 травня 1970 р. № 250 «Про оздоровлення дітей та підлітків влітку 1970 р.».
3. ЦДАВОВУ. – Ф. 166, оп.15, спр. 8284, 38 арк. Довідки відділу до Ради Міністрів та ЦК КП України з питань позашкільної роботи за 1972 р.
4. ЦДАВОВУ. – Ф. 166, оп. 15, спр.8285, 19 арк. Тематика та рекомендації зональних методичних об'єднань директорів палаців і будинків піонерів та школярів по ідейно-політичному вихованню учнів за 1972 р.
5. ЦДАВОВУ. – Ф. 166, оп.15, спр. 8287, 51 арк. Інформації облвно про кращий досвід педагогічних і учнівських колективів по написанню історії міст, сіл, колгоспів і радгоспів та використання цих матеріалів в навчально-виховній роботі з учнями.
6. ЦДАВОВУ. – Ф. 166, оп. 15, спр. 8854, 207 арк. Накази і розпорядження Міністерства освіти УРСР.
7. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп. 2, спр. 549, 189 арк. Звіт облвно про навчально-виховну роботу в школах області за 1960/61 н.р.
8. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп. 2, спр. 556, Т.1, 106 арк. Листування з Міністерством освіти УРСР про роботу шкіл і установ народної освіти (04.01 – 12.05.1961).
9. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп.2, спр. 558, Т.3, 120 арк. Листування з Міністерством освіти УРСР про роботу шкіл і установ народної освіти (28.02 – 25. 12. 1962).
10. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп.2, спр. 606, 193 арк. Накази Міністерства освіти УРСР про навчально-виховну роботу шкіл (31.01. – 31.12.1964).
11. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп. 2, спр. 64, 154 арк. Накази Міністерства Освіти УРСР про навчально-виховну роботу шкіл (24.01. – 08.12.1966).
12. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп.2, спр. 670, 222 арк. Протоколи та рішення Ради по народній освіті (28.01. – 21.12.1967).

13. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп.2, спр. 682, 205 арк. Інструктивні листи і розпорядження Міністерства Освіти УРСР про навчально-виховну роботу шкіл (01.01. – 25.09.1968).

14. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп.2, спр. 690, 273 арк. Протоколи та рішення Ради по народній освіті (29.01. – 20.12.1968).

15. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп.2, спр. 708, 34 арк. Информация об итогах работы школ и отделов народного образования области за 1968/69 уч.год.

16. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп.2, спр. 810, 330 арк. Приказы Министерство просвещения УССР по учебно-воспитательной работе за 1972 год (26.01. – 28.12.1972)

17. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп.2, спр. 825, 114 арк. Информация об учебно-воспитательной работе в школах области за 1971/72 уч.годы.

18. ДАІФО. – Ф. Р-3, оп.2, спр. 631, 118 арк. Накази обласного відділу народної освіти про навчально-виховну роботу в школах (28.01. – 28.12.1965).

Formation of developing educational environment in elementary school of Ukraine at the 70-es years of XX century

The article substantiates the formation of developing the educational environment in elementary school Ukraine in the 70-es years of XX century.

The author investigated that outlined during period the state declared a progressive strategies for improving the quality of education, implementation of its educational function in the study process, but the task was carried out against the background of ideological communistic orientation, forming physically healthy and disciplined (obedient) person for the development of society, productive work at the economical and agricultural sectors of the country. Much less attention was paid to the individualization of training and educational process, student's creativity and initiative. Revealed that in 1970 the country's educational policy was aimed at introducing a subject-spatial environment in elementary school, which was heavily used system of a desk study. The attention to schools providing intensive technical facilities, equipping of school cinemas for implementation, compliance of interior aesthetics to the criteria of ideological and political orientation. Determined that in elementary education, special attention was paid to the activation of the adaptive function of the environment of the school. Accent in the training and education of the growing personality carried out primarily on preparing them for active and hard work for the benefit of society, trouble-free performance of professional functions in future activities. Developing of the idea of forming educational environment after school and extracurricular work with younger students is valuable. The focus of efforts of the government on creating conditions for the full development of personality problems caused strengthening educational work with children in the classroom and outside of elementary school art creates a positive learning environment.

Keywords: developmental learning environment, primary school of Ukraine, object-space school environment, aesthetic environment.